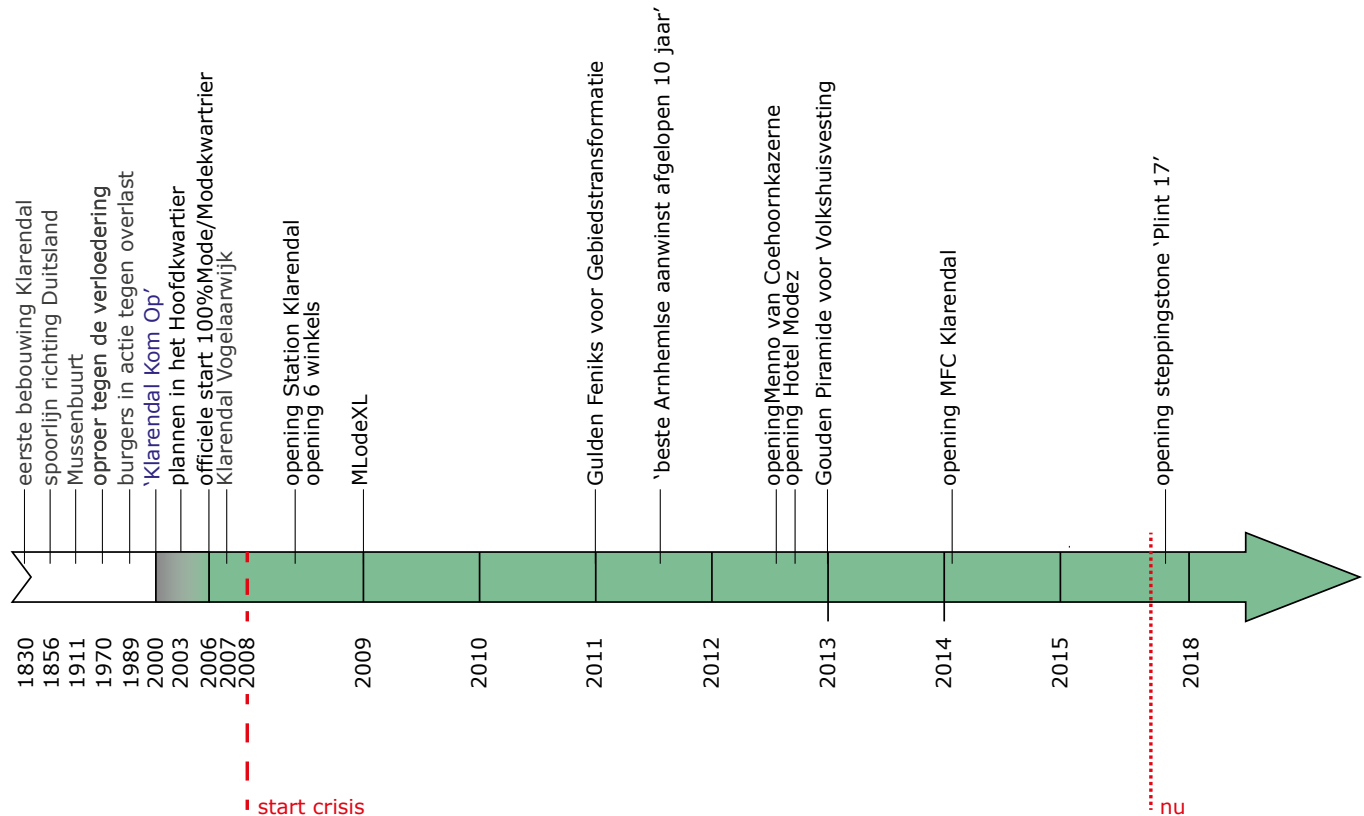

DTO COLLEGE 2015 MIDDLE UP DOWN

MODEKWARTIER KLARENDAL

Ontstaansgeschiedenis

Klarendal is een 19e eeuwse, vroeg 20e eeuwse wijk tegen het historische centrum van Arnhem aan, net aan de andere kant van het spoor. Klarendal is van oorsprong een authentieke volkswijk, met voornamelijk kleine woningen. De wijk heeft een etnisch gevarieerde en overwegend jonge samenstelling en werd gezien als een achterstandswijk. In 2014 telde de buurt 7394 inwoners. Volkshuisvesting is met ruim 1750 woningen de grootste eigenaar / verhuurder.

Voorgeschiedenis - volkswijk Klarendal

16e eeuw: De Klarendalseweg vormt de verbindingsweg tussen het stadscentrum en het Karthuizenklooster Monnikenhuizen.

1830: Start van de eerste bebouwing in Klarendal, onder andere voor de arbeiders die de vestigingswerken rond de stad hielpen afbreken. Het is meteen ook de eerste 19e

eeuwse uitbreiding buiten de stadsmuren van Arnhem.

1856: opening van de spoorlijn Arnhem – Zevenaar – Duitsland. Door de spoordijk is de wijk enkel nog verbonden met de stad via de viaducten bij de Hommelseweg en Velperweg.

1885: ingebruikname Menno van Coehoornkazerne.

1911: bouw van de eerste woonwijk opgezet volgens de [woningwet](#) van 1901 in Nederland: de [Mussenbuurt](#) (uiterste noorden Klarendalseweg). Het is daarmee ook het eerste sociale woningbouwproject van Arnhem. De [Mussenbuurt](#) telt 115 woningen, is opgezet als een tuindorp en is sinds 2008 een rijksmonument. De wijk was het eerste project van Volkshuisvesting Arnhem.

1926: opening van een moderne winkelgalerij met 18 winkels aan noordkant van het spoor.

Gesloopt in 1980 voor de verbreding van het spoor.

1960: In de wijk zijn onder andere 16 bloemenzaken, 25 cafés en 32 bakkers.

1960-70: De meeste arbeiders trekken weg naar de randen van de stad. Diegenen die blijven zijn meestal of te arm, of studenten of immigranten of verslaafden. Klarendal wordt een grote leverancier voor politieberichten in de media. Daarnaast lagen er eind jaren '60 stadsvernieuwingsplannen waarin sprake is van een grote kaalslag voor de aanleg van een tweede stadsring omzoomd met flats.

1970: Er komt vanuit de bewoners een oproer tegen de verloedering van Klarendal. Dichtgetimmerde panden worden in brand gestoken en bewoners raken slaags met de politie.

24 sept 1989: De verloedering blijft aanhouden en er komen steeds meer drugspanden en prostitutie in Klarendal. Er wordt wel geprobeerd om het tij te keren, maar keer op keer ontbreekt het aan een lange adem of overtuigende aanpak. Bewoners nemen ook nu weer het heft in eigen handen en [komen in actie](#).

19 dec 1989: opening van een wijkpost, een voor Nederland nieuw instituut. Hier zijn alle wijkinstellingen geconcentreerd: wijkbeheerder, politie en hulpverleners.

2000: Op initiatief van de lokale PvdA-fractie en later raadsbreed gesteund, werd het initiatief genomen voor Klarendal Kom Op! . De ambitie van dit plan van aanpak was "het bewerkstelligen van een mentaliteitsverandering die ertoe leidt dat de wijkbewoners de verantwoordelijkheid voor hun leefomgeving zelf weer durven, willen en kunnen dragen". Er werd met een duidelijk stedenbouwkundige en sociale blik naar de wijk gekeken waarbij zowel de gemeente, de professionals als de Klarendaller –via het Wijkplatform- zelf betrokken partij zijn.

2003: Deze aanpak resulteerde eind 2003 in een [wijkperspectief "Klarendal kleur en karakter"](#) welke de resultaten van de wijkaanpak moest borgen.

Het idee - 100% Mode

2003: In Het Hoofdkwartier (het huidige [OK72](#)) worden, onder leiding van voorzitter Pieter Jongelie, plannen gesmeed om de creatieve economie van Arnhem te stimuleren. Hierbij komen twee vragen bij elkaar. Ten eerste: in Arnhem gebeurt veel op het gebied van mode, maar dat dit is weinig zichtbaar (dit resulteerde later in de [Modebiënnale](#)) . Ten tweede: hoe kan Klarendal verbeterd worden. In de wijk staan veel kleine panden en die zijn uitermate geschikt voor modeateliers en -winkeltjes.

2004: Volkshuisvesting gaat over tot een actief aankoopbeleid aan de Klarendalseweg en de Sonsbeeksingel. Doel is om de beide wijkassen van nieuw elan te voorzien door de uitstraling te vergroten en de bedrijvigheid te stimuleren.

2005: Het project Klarendal Kom Op krijgt een vervolg met "[Klarendal gaat Door](#)".

2006: concept "100% Mode" wordt gelanceerd door Volkshuisvesting en Klarendal wordt omgedoopt tot Modekwartier. Hierin komen een aantal doelen bij elkaar. Volkshuisvesting zocht een impuls om het imago van de wijk te verbeteren, bewoners wilden de levendigheid van weleer terug, de wijk huisvestte veel startende kustenaars en de gemeente had ontdekt hoe belangrijk de modeacademie ArtEZ eigenlijk was en zocht naar manieren om pas afgestudeerde modestudenten aan de stad te binden.

Volkshuisvesting koopt hiervoor winkel-, werk- en woonruimten aan om mode-ondernemers in staat te stellen zich te laten zien, zich verder te ontwikkelen en eventueel wonen te combineren met het atelier of de winkel. De opgeknapt panden worden tegen relatief lage commerciële huren aangeboden (75-90€/m²; tegenwoordig 90-100€/m²; woonruimte, via apart contract max. 710€). Het aantal winkels groeit al snel van vier naar ongeveer 50.

Maart 2007: Klarendal wordt door Minister Vogelaar aangewezen als één van de veertig [aandachtswijken](#).

2008: De gemeente geeft de openbare ruimte een belangrijke impuls onder het uitgebreide

beheer –en inrichtingsproject [Buiten Gewoon Beter](#). Het gaat hierbij onder meer over nieuwe klinkerbestrating, klassieke straatverlichting en vernieuwing van de riolering.

2009: 100% Mode wordt uitgebreid tot Mode XL. Hierbij worden ook de toegangsroutes naar het Modekwartier aantrekkelijker gemaakt. Daarnaast wordt het aantal winkels aan de Sonsbeeksingel en de Klarendalseweg uitgebreid waarbij er nadrukkelijk ook ruimte komt voor [andere winkels](#) dan modezaken.

2011: Modekwartier wint de [Gulden Feniks](#) voor gebiedstransformatie.

2013: Volkshuisvesting ontvangt de [Gouden Piramide](#) voor het project [Modekwartier/100%Mode](#) uit handen van Minister voor Wonen, de heer Blok (die eerder wel had aangegeven dat woningcorporaties zich moesten houden aan hun kerntaken)

Het plan – het haltermodel

De Klarendalseweg wordt opgespannen tussen twee grote publieke functies die zowel de wijkbewoner als mensen van buiten de wijk trekken:

Station Klarendal: het voormalige post-distributie-centrum dat vroeger bij het station stond en daar in 2005 moest wijken voor de uitbreiding van het spoor wordt in 2008 [heropgebouwd](#) op de kruising van de Klarendalseweg en de Sonsbeeksingel. Het moet de poort naar de wijk vormen aan de centrumzijde. Het gebouw heeft drie verdiepingen, de 'perrons' die elk een eigen programma hebben. Op de begane grond zit [Goed Proeven](#), een café-restaurant en de eerste verdieping huisvest het Monsteratelier van de [Arnhem Fashion Factory](#) een kleinschalig kenniscentrum voor ontwerpers met productiemogelijkheden voor kleine oplages.

In 2011 werd het gebouw verkozen tot '[beste Arnhemse aanwinst van de afgelopen 10 jaar](#)' door de lezers van de Gelderlander.

Hotel Modez: In september 2012 opende achter Station Klarendal aan het Elly Lamakersplantsoen een nieuw [designhotel](#) met op de begane grond Grandcafé [Caspar](#). De naam is een samenstelling van mode, design en ArtEZ, de hogeschool voor de kunsten in

Arnhem. Voor de [inrichting](#) van de kamers vroeg art-director Piet Paris verschillende modeontwerpers en vormgevers. Niet alleen alle kamers hebben te maken met mode: de lift is ingericht als modemuseum en leidt bezoekers bij elke verdieping langs modefotografie en illustraties.

Oorspronkelijk, in 2008, was het de bedoeling om op deze plek 4 koopwoningen te realiseren maar dit bleek een te dure investering.

Menno van Coehoornkazerne: aan de andere zijde van de Klarendalseweg opende in 2012 de Menno van Coehoornkazerne. In dit [voormalig legeringsgebouw](#), onderdeel van een infanteriekazerne uit 1883, werd in 1967 overgedragen aan Arnhem en fungeerde lang als streekschool voor beroepsbegeleidend onderwijs. Daarna werd het anti-kraak gebuikt door enkele kunstenaars tot het in 2009 werd aangekocht door Volkshuisvesting en werd [getransformeerd](#) tot cultureel verzamelgebouw met theaterzalen, ateliers en kantoren voor [Huis van Puck](#) en [Kunstbedrijf Arnhem](#).

MFC Klarendal: [in 2014 opende](#) naast de Menno van Coehoornkazerne het nieuwe [Multi Functioneel Centrum](#). Het is voorzien als het 'Hart van de wijk' en is huisvest naast een ontmoetingsplek voor bewoners, een basisschool, peuterspeelzaal, kinderdagopvang, buitenschoolse opvang, een Centrum voor Jeugd en Gezin, een consultatiebureau, een Wmo-loket, een sportschool en een sportzaal voor Wijkclub Klarendal.

Daar waar Goed Proeven zich richt tot de hele stad, richt MFC zich meer tot de hele wijk.

In 2009 werd het programma van eisen van het MFC opgesteld. In de tussentijd werd door de gemeente een [Reizende Tuin](#) op het terrein geplaatst zodat het alvast gebruikt kan worden door bewoners; een miniparkje dat verhuist zodra de bouw begint.

Enkele andere realisaties in de wijk:

Wereldkeuken: in 2015 opende in een pand van Volkshuisvesting een [restaurant](#) welk tegelijkertijd een maatschappelijke onderneming is. In de wereldkeuken werken immers mensen met een afstand tot de

arbeidsmarkt, een initiatief van [Driestroom](#). Daarnaast zorgt de inrichting van het terrein ook voor een revitalisatie van de buurt: aan de achterzijde wordt een (moes)tuin aangelegd die zowel ruimtelijk als functioneel de verbinding vormt met de achterliggende woning die tot dan moesten uitkijken op een groezelige steeg.

Plint 17: na Station Klarendal en Hotel Modez plant Volkshuisvesting aan de centrumzijde van Klarendal een derde realisatie: de [herontwikkeling](#) van voormalige studentenwoningen aan het Elly Lamakersplantsoen tot een 'steppingstone'. Drie woongebouwtjes worden omgebouwd tot startersappartementen met in de plint [atelierruimten](#) voor startende ondernemers, een short-stay voorziening voor Hotel Modez en studentenkamers.

Nacht van de Mode: De [Nacht van de Mode](#) is de jaarlijkse showcase van Fashion & Design ontwerpers uit het Arnhemse Modekwartier, aangevuld met een gevarieerd [programma](#) aan activiteiten. Er is naast een modeshow op een superlange catwalk ook theater, muziek en goed eten en drinken. High fashion als een heus wijkfeest.

De organisatie

Het projectbureau 100%Mode bestaat uit een projectleider en een assistent. Hoofdtaken zijn selectie van nieuwe ondernemers, marketing, informatieverstrekking en onderlinge afstemming. Er werd een brancheringscommissie in het leven geroepen die nieuwe kandidaten selecteerde. Deze branchering was een belangrijke voorwaarde voor succes: de kandidaten werden beoordeeld op creatieve kwaliteit, onderscheidendheid en ondernemerschap. De commissie bestond uit de voorzitter van de ondernemersvereniging van de wijk ([Docks](#)), iemand van ArtEZ en [Seinpost](#) (adviesbureau voor ondernemers). De Commissie werd in 2011 opgeheven en vervangen door de ondernemersvereniging DOCKS en de Modeincubator.

De wijk is via het [Wijkplatform](#) (overleg van bewoners en de voornaamste instanties die in de wijk actief zijn) en de [Economische Tafel](#) betrokken. De Economische Tafel hangt

organisatorisch onder het Wijkplatform, telt vertegenwoordigers van gemeente, Kamer van Koophandel, Volkshuisvesting en ondernemersverenigingen en heeft een onafhankelijke voorzitter met een ondernemersachtergrond.